

17 decembrie 1989. Nicolae Ceaușescu:

„Să lichidăm repede ce este în Timișoara”

17 decembrie 1989, Timișoara. Armata este scoasă pe străzi, un elicopter survolează orașul, supraveghindu-i îndeaproape pe protestatari. Oamenii se strâng în număr tot mai mare pe străzi. După-amiază, atmosfera devine tensionată și au loc primele ciocniri cu forțele de ordine.

Primii morți apar odată cu lăsarea serii. Ordinul de a trage în populație fusese dat la București, în ședința CPEX din aceeași zi, de însuși Nicolae Ceaușescu.

Constantin Cosovan, cercetător la Institutul Universitatea Politehnică Timișoara, a descris care era atmosfera în oraș la 17 decembrie 1989.

„Totul a culminat cu scoaterea armatei în ziua de duminică 17 decembrie pe străzile orașului, de dimineață de la 8.30-9.00, care a defilat în lung și-n lat cântând, mărșăluind și incitând populația. Defilarea în forță a armatei i-a făcut pe oameni să se adune în număr mai mare ca de obicei, duminică după-amiază. La început au fost cete de copii care păreau nevinovați și care s-au dedat la spargeri și devastări, lucru care a incitat întreaga populație, nu a le continua exemplul, dar a-și manifesta totuși un sentiment de mulțumire și care a făcut să iasă armata și să se opună acestor spargeri, de altfel nejustificate. Nu a fost prea greu să se intre în conflict cu forțele de ordine, care a degenerat după orele după amiezii. Pe acest fond s-a încercat supravegherea întregii populații a Timișoarei cu ajutorul unui elicopter care a umblat deasupra orașului peste tot și se pare că din el s-a și tras. Totul a fost euforic până când, odată cu lăsarea serii au picat și primii morți. Primii morți i-au pus pe oameni în situația în care nu mai aveau ce pierde.

În ziua de 17 eram ofițer de serviciu pe institut. Când am ieșit în stradă am constatat că în fața Spitalului de Ortopedie erau câteva sute de oameni întinși pe jos, răniți, în jurul orei 20.30 când lumea a fost fugărită din centru și mergând spre domiciliu erau urmăriți, hăituiți și pe (străzile - n.n.) laterale, împușcați.

Starea asta am interceptat-o pe Bulevardul Mihai Viteazul când am urmărit cum au fost alungați din centru spre Piața Bălcescu câteva mii de oameni, mai mult sau mai puțin turbulenți, din care, din când în când, câte unul, doi cădea. Aceștia căzuți erau adunați și aduși la Spitalul de Ortopedie, de-aici, de pe Mihai Viteazul. Către orele 22 nu mai puteam circula pe stradă. Cei răniți erau interogați în stilul de atunci, li se lua datele și se comunica prin stație la o bază. Către orele 23 am ajuns către domiciliu, în partea opusă a orașului, cu frică și emoții să nu mă împuște cineva. De peste tot se trăgea”, a afirmat Constantin Cosovan, într-un interviu realizat de Adrian Onică la Timișoara, în mai 1997, și publicat pe memoriatimisoarei.ro.

„Să fi tras în ei, să fi căzut și pe urmă băgați în beci”

La ședința Comitetului Politic Executiv al CC al PCR, din 17 decembrie 1989, Nicolae Ceaușescu are o atitudine foarte dură la adresa ministrului Apărării, Vasile Milea, ministrului de Interne, Tudor Postelnicu, și șeful Securității, Iulian Vlad, pentru că a scos armata fără muniție de război. Redăm un fragment din stenograma acestei ședințe:

Tov. Nicolae Ceaușescu: Voi n-ați executat ordinul dat, că am dat ordin în calitatea pe care o am de comandant suprem, ordin

care este obligatoriu pentru voi, pentru toate unitățile, atât ale Ministerului Apărării Naționale cât și ale Ministerului de Interne. Cum este posibilă o asemenea situație? Niște derbedei să intre în sediul comitetului județean de partid, să bată pe soldați, pe ofițeri și ei să nu intervină!? Ce au făcut ofițerii tăi, Milea, de ce nu au intervenit imediat, de ce nu au tras? Trebuia să tragă să-i lase jos, să someze și pe urmă să tragă la picioare.

Tov. Vasile Milea: Nu le-am dat muniții.

Tov. Nicolae Ceaușescu: De ce nu le-ați dat? Am dat ordin să se tragă în aer, să someze? De ce nu le-ați dat muniții? Dacă nu le-ai dat muniții mai bine îi țineai acasă! Ce fel de ministru al apărării ești tu? Ce fel de ministru de interne ești tu Postelnicu? Spuneți că le-ați dat muniții de manevră! Ei au primit sarcină de luptă nu de manevră. Nu ați spus adevărul. De abia acum spuneți, pînă acum ați dezinformați. Ați spus că ați dat ordin să tragă. De ce ați dezinformați?! Dacă trimiteți unitățile de securitate să se bată cu bastonul mai bine le trimiteți acasă; era mai bine atunci să mobilizăm 500 de muncitori, cum am făcut pe timpuri în București în 1945, în fața celor care erau în piața aceasta, când au tras, eram cu Dancea, cu Pătrășcanu și n-am fugit. Se poate una ca asta?! De ce atunci oamenii au știut ce să facă, acum stau cu bățul în mână, deci nici nu se sinchiesc. (...)

Nicolae Ceaușescu le reproșează celor prezenți că nu l-au informat despre ce se întâmpla în realitate la Timișoara deși vorbise cu ei în cursul nopții, și cere demisia ministrului Apărării, Vasile Milea, măsură, care, în final, va fi amânată. Nicolae Ceaușescu le explică celor prezenți că dacă armata ar fi tras, i-ar fi împrăștiat pe manifestați. Mai radicală, Elena Ceaușescu spune că trebuia tras în ei, apoi adunați și băgați în beciuri, să nu mai iasă de acolo.

Prezentăm un fragment din stenogramă:

Tov. Nicolae Ceaușescu: Au spus că au scos trupele de securitate, dar erau neînarmate.

Tov. Vlad Iulian: Așa este. Au fost cu bastoane de cauciuc și cu gaze lacrimogene.

Tov. Nicolae Ceaușescu: De ce nu au mers înarmați?

Tov. Vlad Iulian: Am crezut că nu este cazul.

Tov. Nicolae Ceaușescu: De ce n-ați raportat, să spuneți, că am vorbit toată noaptea cu voi? Din momentul de față, dacă Comitetul Politic Executiv este de acord, destituim pe ministrul apărării naționale și pe ministrul de interne și pe comandantul trupelor de securitate. Din acest moment preiau comanda armatei, să-mi pregătiți decretul. Convocați Consiliul de Stat, ca să facem totul legal, în seara asta. Nu mai am încredere în asemenea oameni. Nu se poate merge mai departe așa. Toată noaptea am stat și am discutat cu ei din 10 în 10 minute, ca apoi să-mi dau seama că ei nu fac ce le-am ordonat. De abia pe urmă mi-am dat seama că ei nu fac ce le-am spus. Trebuia să-i omoare pe huligani, nu să-i bată ei. Tu crezi că huliganii aceia n-au știut care este situația cu voi, de au intrat în sediu? Intrarea în sediul organului de partid nu este admisă! Cine v-a dat dreptul să vă consultați voi și să nu luați măsurile care se impun, pentru că eu am discutat cu voi și v-am dat ordin? Știți ce ar trebui să vă fac, să vă pun în fața plutonului de execuție! Asta meritați, pentru că ceea ce ați făcut voi se numește pactizare cu inamicul! Ai făcut armata, Milea, așa se cheamă, nu?

Tov. Vasile Milea: Da, tovarășe secretar general.

Tov. Nicolae Ceaușescu: Nu se poate una ca asta! Să se convoace Consiliul de Stat,

imediat!

Tov. Silviu Curticeanu: Da, am înțeles.

Tov. Nicolae Ceaușescu: Deci, tovarăși, avînd în vedere situația care s-a creat, acum de fapt, îmi dau seama, că așa cum este, nu se poate face ordine cu ciomagul. Am convocat și teleconferința. Voi da ordin ca imediat să se primească, acum, armament, toți să fie înarmați și să aplice ordinul. Când am dat ordin să aplicați starea de necesitate, cu ce o aplicați, cu bîta?! Când am spus „stare de necesitate”, ce înseamnă pentru voi „stare de necesitate”, „cu bîta”. Tu, care conduci trupele de securitate, nu știi ce înseamnă stare de necesitate?

Tov. Vlad Iulian: Știu, tovarășe secretar general, am dat ordin.

Tov. Nicolae Ceaușescu: Nici acum nu spuneți adevărul, pentru că cei de la sediul comitetului județean de partid n-au avut cu ce trage. Soldații au luptat cu ce au avut, cu bîta, și au reușit să facă față. Unul dacă trăgea ar fi fugit ca potîrnichile. Voi nu vedeți unde ați adus situația? Am spus să trageți în aer, somați, și dacă nu, trageți în picioare.

Tov. Elena Ceaușescu: Să fi tras în ei, să fi căzut și pe urmă luați și băgați în beci. Nu vi s-a spus așa? Unul să nu iasă.

Tov. Nicolae Ceaușescu: Deci, măsuri imediate, să lichidăm repede ce este în Timișoara, să punem trupele în stare de alarmă, în stare de luptă, atât unitățile ministerului de interne, cât și cele ale apărării naționale, și oriunde se încearcă vreo acțiune, lichidată radical, fără nici un fel de discuție. (...)

Nicolae Ceaușescu continua să critice, spunând că a cerut armatei să tragă focuri de avertisment și, dacă nu se conformează, să tragă la picioare. Ministrul Apărării, Va-

sile Milea și șeful Securității spun că nu au crezut că evenimentele vor lua amploare.

Prezentăm fragmente din stenogramă:

Tov. Nicolae Ceaușescu: De ce nu ați luat măsuri?

Tov. Vasile Milea: Sînt vinovat. Am gîndit că nu va lua amploare.

Tov. Nicolae Ceaușescu: Tu trebuia să te temi de amploare. Știați care este situația la Timișoara. În loc să luați măsuri ați trimis neînarmată armata. Trebuia să fi luat măsuri imediat și să fi lichidat de ieri, dar n-ați făcut acest lucru și ați ajuns pînă astă seară. (...)

Tov. Nicolae Ceaușescu: Nici grănicerii nu sînt înarmați, că sînt pe graniță?

Tov. Vasile Milea: Cei care sînt la paza frontierei au cartușe de război.

Tov. Nicolae Ceaușescu: Postelnicu și Vlad n-au cunoscut acest lucru?

Tov. Tudor Postelnicu: V-am, raportat și vă raportează că în dotarea unităților noastre sînt cartușe de război.

Tov. Nicolae Ceaușescu: Atunci de ce n-au ieșit cu ele?

Tov. Vlad Iulian: Gîndurile noastre au fost că este o acțiune de mică amploare și că putem să rezolvăm fără cartușe

Tov. Nicolae Ceaușescu: De ce n-ați întreat.

Tov. Vlad Iulian: Este o greșală fundamentală a noastră.

Tov. Nicolae Ceaușescu: Am spus să trageți de avertisment, dacă nu se retrag să trageți în picioare. Nu m-am gîndit că trageți cu gloanțe de manevră. Este apă de ploaie. Cei care au intrat în sediul comitetului județean de partid nu trebuiau să mai iasă de acolo, trebuiau să fie jos, la pămînt. ■